
EEN

STAD

IN

Landschapstekening van
het Leuvense Kunstenveld

September 2014

B
E
W
E

Focusgroep: schepen Denise Vandervoort, Koen Adams,
Maarten Beirens, Dirk De Lathauwer, Luc Delrue, Bart Demuyt,
Stijn Devillé, Steven Dusoleil, Petra Griefing, Lena Lansbergen,
Mike Naert, Wim Oris, Geert Robberechts, Steven Vandervelden,
Johan Van Schaeren, Tom Van Thienen

Interviews, research & cijfermateriaal: Tom Van Thienen

Redactie: Stijn Devillé

Leuvense Organisaties erkend binnen Kunstendecreet

Braakland/ZheBilding

BZB is een muziektheatergezelschap dat inzet op de creatie van nieuwe theaterteksten en nieuwe composities. Stadsgezelschap van Leuven en medestichter van OPEK.

Cie. Tartaren

Sociaal-artistiek theatergezelschap dat opereert vanuit de onderkant van de samenleving. De bovenstroom wordt gevormd door de artistieke productie, de onderstroom door participatie.

fABULEUS

fABULEUS is een productiehuis voor jong theater- en danstalent. Stadsgezelschap van Leuven en medestichter van OPEK.

Festival van Vlaanderen – Vlaams-Brabant

Afdeling van het FVV met Leuven als uitvalsbasis en een festivaltour in Vlaams-Brabant. De concerten in Leuven focussen op de muziek uit de 20ste eeuw/NOVECENTO én de 21ste eeuw/TRANSIT.

Fonk

Organiseert het Internationaal Kortfilmfestival Leuven en het documentaire festival DOCVILLE en runt de bioscoop Cinema ZED en Dalton Distribution dat alle distributieactiviteiten (tv-sales, video on demand, dvd's...) bundelt.

Het Depot

Muziekcentrum met internationale programmatie en een oor voor talentontwikkeling. Op muziekattributief vlak biedt Het Depot een eigenzinnig spectrum van instrumentlessen, softwarelessen, PA-cursussen, workshops en masterclasses aan.

Huelgas Ensemble

Al meer dan veertig jaar een van Europa's meest gerenommeerde groepen voor de uitvoering van de polyfone muziek uit de Middeleeuwen en de Renaissance.

Huis van de Polyfonie

Internationaal centrum voor de studie van de muziek in de Lage Landen, gehuisvest in de beschermde Abdij van 't Park en ingebed in de afdeling Musicologie van de KU Leuven.

La Petite Bande

Sinds 1972 aan de internationale top van de historische uitvoeringspraktijk, en gewaardeerd door de compromisloze zoektocht naar 'historische waarheid', en de ruimte die ze biedt om prille onderzoeksresultaten op te nemen in de muzikale praktijk.

M

M brengt gisteren, vandaag en morgen samen in een publieksgericht museum en is een platform voor beeldende kunst. M gelooft in kunst als motor van de samenleving en experimenteert met andere kunst disciplines.

Matrix

Informatie- en documentatiecentrum voor nieuwe muziek, erkend als kunsteducatieve organisatie.

Psallentes

Vocaal ensemble dat zich concentreert op liturgische gezangen uit de Late Middeleeuwen en de Renaissance, en aanverwante Franco-Vlaamse polyfonie.

Stad & Architectuur

Architectuurcentrum dat hedendaagse architectuur en de ontworpen omgeving onderzoekt en presenteert aan de hand van debatten, lezingen en tentoonstellingen.

STUK

STUK ontstond eind jaren 70 uit de studentenbeweging van de KU Leuven en is uitgegroeid tot één van de belangrijkste en grootste kunstcentra in Vlaanderen. Vanaf 2015 wordt STUK een Huis voor Dans, Beeld en Geluid.

T.U.K.

Online cultuurmagazine over (kort)film.

Werktank

Productieplatform voor mediakunst. Hoofddoel is de realisatie en distributie van installatiekunst die de relatie tussen technologie en perceptie onderzoekt.

EEN LANDSCHAPSTEKENING LANGS INVALSWEGEN

DE ROUTE WORDT BEREKEND

Wie vanuit Brussel of Gent met de auto Leuven binnenrijdt, passeert het nieuwe Wetenschapspark Arenberg. Hier hield de universiteit onlangs haar honderdste spin-off boven de doopvont, hier werken een paar duizend getalenteerde *internationals* in een high-tech omgeving. De plek, met zijn gecontesteerde Imec-toren, zijn bio-incubator, zijn fablab, is een *landmark* voor het nieuwe Leuven. In 2015 schrijft de stad zijn 100.000ste inwoner in; nu al leven meer dan 50.000 studenten in deze stad. Leuven is geen provincienest meer.

Wie van Antwerpen komt, en via de Mechelsepoort in de stad afdaalt, ziet aan de Vaartkom hoe de stad uitdeint en zich vernieuwt. Je komt langs het nog jonge OPEK, met zijn veelkantige samenwerkingsverbanden en zijn lemen theaterzaal, en langs Cas-co, de joint venture van de Leuvense kunstensector, de stad en een projectontwikkelaar, die oude industriebouw wil ontsluiten als ateliers voor kunstenaars. Ook hier grenzen het oude en het nieuwe Leuven aan mekaar: het douanegebouw OPEK staat letterlijk op de grens tussen een *voorburt* met zijn lofts en dure penthouses en een *achterburt* met arbeidershuisjes, generatiearmoede en integratieproblematieken. Het is een kant van Leuven die maar weinig mensen kennen.

Wie met de trein komt en te voet de stad in trekt, ziet meteen de nieuwe concertzaal van Het Depot en wat verderop de schouwburg, museum M en STUK. Als de zon je vergezelt op deze tocht, vibreert de stad: 21.000 ingeschreven Levenaars zijn jonger dan 30; tel daarbij de

Met zijn 154 nationaliteiten en evenveel talen vormt Leuven een stedelijke, internationale microkosmos. De inwoners zijn bovengemiddeld jong, hoogopgeleid, internationaal.

50.000 niet-gedomicilieerde studenten en goed 1 op de 2 mensen die in Leuven leven, werken en studeren, zijn jong.

Met zijn 154 nationaliteiten en evenveel talen vormt Leuven een stedelijke, internationale microkosmos. De inwoners zijn bovengemiddeld jong, hoogopgeleid, internationaal. Het geeft deze stad een grote kritische massa en een bijzondere kracht. Deze stad is niet meer dezelfde als tien jaar geleden. *Deze stad is in beweging.*

JE BENT JONG EN JE WIL WAT

Midden jaren negentig was er van een kunstensector in Leuven nochtans nauwelijks sprake. Er was STUK (toen nog 't Stuc/Klapstuk), een cultuurcentrum dat aarzelend zijn weg zocht en een afdeling van het Festival van Vlaanderen. Paul Van Nevel huisde met zijn internationaal gelauwerde Huelgas Ensemble in een achterafzaaltje boven een café. Het stadsbestuur had nog even het idee dat talent moest ingekocht worden (denk aan de jammerlijke doortocht van VRO-VRK). Verder lag alles braak.

Een nieuwe generatie Levenaars, met een universitaire en een artistieke scholing zag kansen in dit open speelveld. Al gauw ontstonden nieuwe, particuliere initiatieven, en het prille succes van het ene project, vuurde het andere aan: de stad schatte de dynamiek en potentie goed in en ondersteunde deze startende culturele ondernemers zo goed als mogelijk. Burgemeester Tobback wou af van het Ernest Claes-gehalte van zijn stad. De jonge sector wist zich meteen geapprecieerd. En ging aan de slag.

Ook de jonge provincie Vlaams-Brabant (°1995-+2015) honoreerde de meeste werkingen. Het momentum om (zoals andere provincies deden) eigen, provinciale instellingen op te richten leek voorbij. Daarom deed de provincie Vlaams-Brabant een grotere inspanning dan andere provincies specifiek voor binnen het Kunstendecreet gesubsidieerde organisaties. Niet alleen met geld voor cultuur of jeugd, maar ook via straffe sectoroverschrijdende initiatieven die met het kunstenveld werden opgezet, zoals Artefact, Rode Hond en Rockvonk.

Omdat de financiële steun hoedanook beperkt bleef, moesten de organisaties creatief en ondernemend zijn om te overleven. Sterkhouder STUK liet zich door de jonge turken uitdagen en vervulde tegelijk de rol van aanjager en bondgenoot. Het cultuurcentrum zette zijn deuren open voor de jonge gezelschappen Braakland/ZheBilding en fABULEUS en verwelkomde ook La Petite Bande als huisgezelschap in Leuven. De eerste loten schoten uit. (Toch nog een Ernest Claes-metafoor).

Op tien jaar tijd ontstonden in Leuven verschillende kunstorganisaties die landelijk en internationaal worden gewaardeerd. (De laatste jaren werden Leuvense organisaties en kunstenaars opvallend vaak gelauwerd: museumprijs voor M, Vlaamse Cultuurprijzen voor Braakland/ZheBilding, Cie. Tartaren, Vitamine C, Sigiswald Kuijken (La Petite Bande), Randi De Vlieghe (fABULEUS), Internationaal Kortfilmfestival (Fonk) en nominaties voor DOCVILLE (Fonk), fABULEUS, Afrika Filmfestival, Kris Cuppens (Braakland/ZheBilding), There is the Sun (Ief Spincemaille/Werktank). In 2014 werd fABULEUS ook nog geselecteerd voor het Theaterfestival. Doch dit terzijde.).

Plots was er een Leuvense kunstensector.
Een Culturele Ruimte.

Al deze organisaties hebben met mekaar gemeen dat ze jong zijn en een gelijkaardige groeicurve doorlopen. Dat maakt hen tot flexibele partners, die makkelijk samenwerken. De hanteerbare schaal van Leuven (150.000 mensen, 16 kunstorganisaties) en het gretige, maar kritische publiek zijn belangrijke factoren in de succesvolle en trendsettende samenwerkingen die hier ontstaan.

De hanteerbare schaal van Leuven (150.000 mensen, 16 kunstorganisaties) en het gretige, maar kritische publiek zijn belangrijke factoren in de succesvolle en trendsettende samenwerkingen die hier ontstaan.

SKYLINE

Begin 2000 was er ook de politieke wil en ambitie om te investeren in infrastructuur en ontstond het gevoel dat het tijd werd om van de kleine universiteitsstad een voldragen centrumstad te maken. Kunsten en erfgoed konden daarin een katalysator zijn. Ook de KU Leuven begreep dat de kwaliteit van het stadsleven bepalend is om als universiteit internationaal aantrekkelijk te blijven.

Dus werd er geïnvesteerd in infrastructuur. Het nieuwe STUK opende zijn deuren in 2002 in een prachtig gebouw van Neutelings-Riedijk, de

oude technische school van Henry Vandevelde (waar Rosas ooit de dansfilm Rosas danst Rosas opnam, die u kent van de Beyoncé-clip) werd verbouwd tot bibliotheek Tweebronnen, de schouwburg werd gerestaureerd en technisch vernieuwd, het cultuurcentrum hervormd en herdoopt tot 30CC.

In 2009 opende M, en daar werd misschien voor het eerst de potentie en de ambitie van deze stad echt voelbaar: hier wordt permanent internationaal niveau gehaald. In 2011 volgde de opening van OPEK, in 2012 muziekcentrum Het Depot. Het Huis van de Polyfonie vond onderdak in de prachtig gerestaureerde Abdijs van 't Park. In 2016 opent de nieuwe Vesaliussite, met een *arthouse* bioscoop voor vzw Fonk (cinema Zed).

In 2009 opende M, en daar werd misschien voor het eerst de potentie en de ambitie van deze stad echt voelbaar: hier wordt permanent internationaal niveau gehaald.

De Leuvense kunstensector is in volle ontwikkeling en valt te omschrijven als uiterst dynamisch en beloftevol.

De potentie is enorm. The best is yet to come. In de volgende hoofdstukken gaan we dieper in op de troeven en uitdagingen die uniek zijn voor Leuven.

Maar eerst een belangrijke bedenking.

ELK VOORDEEL HEB Z'N NADEEL

De jonge organisaties in Leuven zijn gemiddeld bovenperformant, maar ook ondergesubsidieerd. Meestal werden ze op Vlaams niveau pas erkend en gesubsidieerd na de eeuwwisseling. Toen de centen eigenlijk al op waren. De kunstensector (vooral in de drie grote steden) is in de jaren 1990 geconsolideerd. In Vlaanderen zaten daardoor de budgetten de afgelopen decennia zo goed als vast. *Hier is geen beweging.*

Een kleine 200 van de 279 organisaties die vandaag binnen het Kunsten-decreet worden erkend (naast zowat alle grote Vlaamse Instellingen), komen uit Brussel, Antwerpen en Gent. Zestien komen er uit Leuven.

Geld om te investeren in deze jonge initiatieven is er nauwelijks. Dat maakt de Leuvense kunstensector vandaag nog steeds bijzonder kwetsbaar. Bij de uitvoering van het kunstendecreet vanaf januari 2013, krijgt een kunstenuitvoering in Vlaanderen gemiddeld 370.000 euro subsidie van de Vlaamse Gemeenschap; in Leuven is dat tot vandaag ruim 100.000 euro lager dan in de rest van Vlaanderen: 269.000 euro. Dat is weinig. En het houdt de organisaties klein. Alsof je flinke tieners, in volle groeispurt, op dieet zet.

De besparingen die eind september door minister Gatz werden aangekondigd, zullen hier een bijkomende impact op hebben. We kunnen vandaag nog niet inschatten wat dit op de lange termijn voor de Leuvense organisaties betekent. Maar de onderfinanciering wordt er vandaag in elk geval groter door. Daarenboven worden in Leuven nergens Vlaamse middelen toegekend voor onderhoud van infrastructuur, kosten die de organisaties dus uit hun werkingsbudget moeten halen, terwijl dat elders niet zo is.

Met het schrappen van de cultuurgelden op provinciaal niveau, is de situatie in Leuven alleen maar pregnanter geworden. Zoals hoger al toegelicht, weegt het schrappen van de cultuurbevoegdheid bij de provincies hier zwaarder door voor de kunstorganisaties dan in andere provincies. De correcties die Vlaams-Brabant probeerde door te voeren, dreigen nu ongedaan gemaakt te worden. Het maakt de toestand alleen maar acuter.

Het is een belangrijke uitdaging voor Vlaanderen, voor Leuven en voor de organisaties om deze situatie om te buigen en voluit te investeren in deze *high potentials*.

De Leuvense kunstorganisaties, die op alle terreinen hun waarde hebben bewezen, moeten kunnen doorgroeien tot volwaardige instellingen en op een correcte en gelijkwaardige manier kunnen werken aan hun internationale ontwikkeling. Anders wordt de grote potentie die in Leuven aanwezig is in de kiem gesmoord. En zullen de *beloftevolle* organisaties, nooit hun belofte kunnen waarmaken.

**Het is een belangrijke uitdaging voor Vlaanderen,
voor Leuven en voor de organisaties om deze situatie
om te buigen en voluit te investeren
in deze *high potentials*.**

Bij de uitvoering van het kunstendecreet vanaf januari 2013, krijgt een kunstorganisatie in Vlaanderen gemiddeld 370.000 euro subsidie van de Vlaamse Gemeenschap; in Leuven is dat tot vandaag ruim 100.000 euro lager dan in de rest van Vlaanderen: 269.000 euro. Dat is weinig. En het houdt de organisaties klein. Alsof je flinke tieners, in volle groeispurt, op dieet zet.

2

VAUT LE VOYAGE 5 UNIEKE TROEVEN

1

KUNST, WETENSCHAP & INNOVATIE

De stimulerende aanwezigheid van een universiteit op wereldniveau is een belangrijke factor in het elan dat de Leuvense kunstensector vandaag neemt. De kunsten en de wetenschap hebben met mekaar gemeen dat ze onderzoeken en experimenteren, de wereld en de werkelijkheid in vraag stellen.

De KU Leuven is de belangrijkste universiteit van het land, maar toch ligt ze niet in een van de drie grote steden. Dat genereert een dynamiek die ook heel wat universiteitssteden in het buitenland kenmerkt: Leiden, Coïmbra, Fontainebleau, Oxford, Heidelberg. Het laat deze steden van oudsher toe om vanuit de periferie onafhankelijk onderzoek te doen. Omdat de steden klein zijn, kom je mekaar makkelijker tegen. Dat inspireert.

Al jarenlang zijn er in Leuven dan ook bijna vanzelfsprekende kruisverbanden tussen de kunstensector en de departementen Culturele Studies, Musicologie, Filosofie, Architectuur, Kunstgeschiedenis, Literatuurwetenschap en Sociologie van de KU Leuven. Bijna alle Leuvense kunstenuitvoeringsorganisaties zetten in op deze samenwerkingen. Het maakt hun werkingen kritisch, onderbouwd, kwaliteitsvol; tegelijk vooruitziend en reflectief. Het is een unieke troef waarover Leuven beschikt.

Maar wat het echt bijzonder maakt, is dat niet alleen de humane wetenschappen samenwerken met de kunsten. Kunstensector en universiteit zoeken mekaar ook op voor innovatie en experiment op de grens met de exacte en de medische wetenschappen. Denk aan het Artefact-festival, het stadsbrede Vesalius-project, het fablab van de universiteit, het basisonderzoek voor tentoonstellingen in M en de onlangs aangekondigde ambitie van STUK om te vervellen tot een *Huis voor Dans, Beeld & Geluid*. Werktank heeft dan weer een structurele samenwerking met de industriële ingenieurs van Groep T (associatie KU Leuven).

[Al jarenlang zijn er in Leuven bijna vanzelfsprekende kruisverbanden tussen de kunstensector en de KU Leuven. Bijna alle Leuvense kunstenuitvoeringsorganisaties zetten hier op in. Het maakt hun werkingen kritisch, onderbouwd, kwaliteitsvol; tegelijk vooruitziend en reflectief.](#)

De oprichting van de vzw KUnST Leuven, waarin de KU en de Stad Leuven samen met de kunstensector stadsbrede projecten uitwerken tot een soort thematische Leuvense biënnale, getuigt van de ambitie om deze troef verder uit te spelen. In het nieuwe Beleidskader Cultuur van de universiteit wordt de verdere versterking tussen kunst en wetenschap dan ook als een beleidsprioriteit opgenomen.

De hervorming van het hoger kunstonderwijs heeft in Leuven bovendien de oprichting van de Faculteit Kunsten tot gevolg. Die organiseert binnen de Associatie KU Leuven het academisch onderwijs en onderzoek in de kunsten. De Faculteit is ingebed in LUCA – School of Arts, een omgeving waarbinnen creatief talent zich artistiek, uitvoerend en technisch kan ontplooiën en ontwikkelen. De afgelopen jaren zijn verschillende meerjarige artistieke onderzoeksprojecten opgezet in zowel drama, muziek, media-kunst als architectuur tussen de KU Leuven, LUCA School of Arts en de Leuvense kunstensector.

Zo komt op verschillende niveaus een wisselwerking tussen academisch onderzoek en artistieke praxis tot stand, die uniek is in Vlaanderen.

Parallel hieraan loopt de dynamiek van de spin-offs van de universiteit en de tientallen start-ups in Leuven in de creatieve industrie. Het klimaat is hier gunstig voor cultureel, innovatief en creatief ondernemerschap. Het is allicht niet toevallig dat aan de Vaartkom, om de hoek van OPEK en het toekomstige Cas-co zowel Batiment A als De Hoorn ligt, dat veel van deze creatieve start-ups huisvest. Het is evenmin toevallig dat Artefact de voorbije jaren co-producties deed met *high-tech spin-offs* als LMS, ThromboGenics, Septentrio of Imec. De pasmunt voor deze co-producties was veeleer kennis, langs beide kanten, dan een financiële inbreng.

Creatie en innovatie vormen overigens een van de strategische pijlers van het Leuvense toeristische beleid. In deze legislatuur plant de stad dan ook heel wat economische en toeristische initiatieven binnen dit domein.

2

STEDELIJK INTERNATIONAAL

Voor taal & kunst

De specifieke Leuvense demografie maakt het internationale karakter van deze stad heel anders dan in andere steden. Geen enkele stad in Vlaanderen is vergelijkbaar.

Leuven is geen grootstad met de daaraan verbonden grootstadsproblematieken. Buitenlanders in deze stad zijn niet alleen gelukzoekers, integendeel, voor een groot deel zijn het internationale academici en studenten of werknemers bij de internationaal georiënteerde spin-offs en bij 's werelds grootste brouwer. De stad telt 154 verschillende nationaliteiten.

Iets meer dan 16.000 ingeschreven Leuvenaars komen uit het buitenland (8,25 % EU-burgers, 7,76% non-EU); aan de universiteit studeren daarenboven net geen 10.000 internationale studenten: samen is dat 26.000 anderstalige mensen. Op een stad waar alles bij mekaar maar 150.000 mensen leven, is die impact erg voelbaar.

Er wonen 26.000 anderstalige mensen in Leuven. Op een stad waar alles bij mekaar maar 150.000 mensen leven, is die impact erg voelbaar.

Het dwingt de Leuvense kunstenhuizen sowieso tot een internationale aanpak en programmering: zowel STUK, M, Het Depot als Festival Van Vlaanderen – Vlaams-Brabant, Fonk (Internationaal Kortfilmfestival en Docville) en Africa Filmfestival werken met internationale artiesten, en mikken ook op een internationaal publiek: communicatie, omkaderingen, inleidingen, nagesprekken zijn dan ook vaak meertalig. Dit geldt zeker voor de niet-taalgebonden disciplines zoals muziek, beeld en dans.

Productieve organisaties als La Petite Bande en Huelgas Ensemble mikken op internationale excellentie en touren al decennialang wereldwijd. Maar ook Werktank en de beide stadsgezelschappen fABULEUS en Braakland/ZheBilding spelen internationaal: van São Paulo tot Linz, van Helsinki tot Montréal, van Athene tot Washington.

In de luwte van de hoofdstad

De nabijheid van Brussel maakt de positie van Leuven nog bijzonderder. De verstedelijking tussen beide steden neemt alleen maar toe. Het Leuvense stadhuis ligt op exact 28 kilometer van het Brusselse stadhuis, met de trein ben je op 18 minuten vanuit Brussel in Leuven. Brussels Airport bereik je sneller vanuit Leuven dan vanuit de hoofdstad. Het Gewestelijk Expressnet (GEN) dat beide steden met een lightrail moet verbinden, zal maken dat publieken (internationaal of niet) binnenkort nog

makkelijker tussen beide steden kunnen reizen. Voor Eurocraten wordt wonen in Leuven dan allicht nog aantrekkelijker.

Ook deze situatie maakt dat de Leuvense kunstensector zich anders moet positioneren. Leuven hoeft niet meer te doen wat Brussel al doet. Maar moet (met haar demografische samenstelling) minstens hetzelfde artistieke niveau behalen. En dat doen we. Moeiteloos.

In Leuven kan wat in een grootstad moeilijk is: tijd nemen, afstand houden van de waan van de dag. Werken in de luwte. Verdiepen. Verbreden. Leuven kan op die manier de positie innemen die bijvoorbeeld een regio als Essen/Wuppertal in Duitsland inneemt. De stad kan zich meten aan culturele hoofdrolspelers als Salamanca, Linz, Weimar, Pécs: misschien niet de grote stedelijke weefsels, maar wel reflectieve centra, internationale aantrekkingspolen waar de kunsten en de wetenschap een belangrijke rol spelen, weg van de drukte van de grootstad.

De stad kan zich meten aan culturele hoofdrolspelers als Salamanca, Linz, Weimar, Pécs: misschien niet de grote stedelijke weefsels, maar wel reflectieve centra, internationale aantrekkingspolen waar de kunsten en de wetenschap een belangrijke rol spelen, weg van de drukte van de grootstad.

De internationale demografie, de grote kritische massa die het Leuvense publiek kenmerkt, stellen de Leuvense kunsten in staat om hoog te mikken, te excelleren, afstand te nemen, te experimenteren in de luwte, te reflecteren, in debat te gaan.

De ambitie van STUK bijvoorbeeld, om het hele gebied van de dans langs 360 graden te bestrijken, om repertoire aan vernieuwing te koppelen, reflectie aan experiment, is hier een sterke uiting van. Dat daaraan een erkenning als Vlaamse Instelling wordt gekoppeld, lijkt evident.

M Museum meet zich met de musea in een straal van 200 km rond Leuven: West-Duitsland, Rotterdam-Den Haag, Lille, Valenciennes, Metz, Luxemburg. Ook de werking van het Huis van de Polyfonie is een goed voorbeeld van hoe een organisatie vanuit de rust van de Abdij van 't Park internationaal relevant werk kan doen en ontsluiten.

De onderkant van de stedelijkheid

Een stad waar al gauw 150.000 mensen samenwonen heeft ook een onderkant, waar de stedelijkheid niet zo mooi is, waar de (internationale) bewoners niet hoogopgeleid zijn, waar de terugtrekkende industrie wonden heeft geslagen en generatiearmoede heeft achtergelaten. Ook in Leuven duikt 15% van de bevolking onder de armoedegrens.

Armoede verstopt zich. In Leuven is ze vooral zichtbaar in de plooiën rond de Vaartkom (waar Stella Artois vroeger zijn industrie ontplooid),

Armoede verstoppt zich. In Leuven is ze vooral zichtbaar in de plooiën rond de Vaartkom. Ook in deze stad duikt 15% van de bevolking onder de armoedegrens.

van St-Maartensdal naar de Valkerijgang, van de Ridderbuurt en de Bruul tot de Blauwe Hoek en De Mannekenstraat, maar ook in achterstandswijken in Kessel-Lo zoals Casablanca of Lolanden: het zijn buurten die gekenmerkt worden door een lage scholingsgraad en een grote interculturaliteit.

Het is hier dat de participatieve, sociaal-artistieke projecten van Cie. Tartaren, van de FactorY en van Leren Ondernemen vzw proberen het verschil te maken. Onder impuls van oud-Demos-frontman en huidig Tartaren-voorzitter Ivo Janssens ontwikkelen sector en stad hier samen een beleid voor de sociaal-artistieke praktijk, dat relevant wil zijn voor heel Vlaanderen.

Richt het aanbod zich niet te veel op de blanke, hoogopgeleide tweeverdieners en is er precies daardoor te weinig tegenstem? Is de cultuurproductie niet te veel getekend door personeel dat zich precies in die middengroep situeert? Het zijn kritische vragen die een stad als Leuven zich stelt.

Personen in maatschappelijke uitsluiting vragen in de eerste plaats erkenning van het feit dat ook zij cultuur zijn en cultuur hebben. Als je voortdurend als cultuurloos beschouwd wordt, als je culturele eigenheid en verscheidenheid wordt genegeerd, word je geruisloos uitgesloten. Alsof je geen cultuur hebt, geen identiteit, zowel in groep als individueel. Dat vormt één van de grondoorzaken van het tekort aan participatie op lokaal vlak. Op deze 'onderlagen' wordt nog altijd te weinig ingezet.

Nochtans is een maatschappij maar zo sterk als haar zwakste schakel. Een stad met een zo hoge scholingsgraad moet deze uitdaging aangaan. Cie. Tartaren en de FactorY spelen hierin een voortrekkersrol. Maar ook organisaties als FABULEUS, Artforum en Urban Woorden streven actief naar diversiteit op het podium en slagen daar ook in.

Voor huizen als M, STUK, Het Depot, 30CC en OPEK is participatie van wezenlijk belang: de organisaties trekken dan ook vaak het gebouw uit, de stad in, om in de wijken projecten te ontwikkelen en het debat aan te gaan. Allemaal pogen ze op een vernieuwende manier langdurige verbanden te sluiten met organisaties voor mensen in armoede. Cera, gevestigd in Leuven, is hierbij steevast een partner met deskundige ervaring.

HET LEUVENS MODEL (één culturele ruimte)

3

Eigenlijk was de periode rond de eeuwwisseling voor vele Leuvense kunstorganisaties een soort pionierstijd. Er werd hard gewerkt, met weinig geld, maar met een groot geloof in het eigen kunnen.

Tegelijk heerste er een groot solidariteitsgevoel. Samen bouwen we iets op. Met de komst van een gewaardeerde cultuurbeleidscoördinator in 2002 werd dat gevoel versterkt. Er kwam een stadsbreed festival, waarbij alle professionele spelers werden uitgenodigd om mee te werken. Dat was Kulturama, tien jaar lang een succesvol uithangbord van de Leuvense kunsten.

De verweven stad

Dezelfde organisaties vonden mekaar terug in een adviesraad voor de stad: de deelraad voor de professionele kunsten. Omdat de sector nog jong was en in volle ontwikkeling, kwamen al gauw bij verschillende spelers gelijkaardige noden aan de oppervlakte. Communicatie, bijvoorbeeld, was er een van. Huisvesting een andere.

Zo ontstond in 2005 al een koepelvw die de huisvesting van 5 professionele organisaties moest opvangen: stadsgezelschappen FABULEUS en Braakland/ZheBilding, en de kunsteducatieve organisaties Mooss, Artforum en Wisper vonden eerst onderdak in de Molens Van Orshoven, en later in het Openbaar Entrepot voor de Kunsten, OPEK. Hier werd meteen duidelijk dat samen huizen (co-housing) een hoop andere opportuniteiten met zich mee bracht: samenwerking, kennisdeling, het uitwisselen van *best practices*, in beperkte mate ook schaalvoordelen. Maar vooral inhoudelijk werden pistes zichtbaar. Dat je publieken met mekaar in verband kan brengen, dat je mekaar inhoudelijk uitdaagt. Naast de vijf stichtende organisaties huizen inmiddels ook de kunsteducatieve netwerken Magda (ENCE) en Vitamine C, de dramaopleiding van LUCA School of Arts en het sociaal-artistieke atelier De FactorY in OPEK. De samenwerking gebeurt hier over de verschillende decreten (kunsten, jeugd, sociaal-cultureel werk, onderwijs) heen.

De samenwerking gebeurt hier over de verschillende decreten en sectoren heen: kunsten, jeugd, sociaal-cultureel werk, onderwijs...

Het OPEK-verhaal brengt creatie, presentatie, participatie en ontwikkeling op één plek samen: Zien & Doen zijn de twee noemers waarmee OPEK communiceert. Je vindt hier actieve kunstbeoefenaars, niet alleen maar passieve cultuurconsumenten, van jong tot oud. Dat is een grote stap voorwaarts. Verschillende steden en organisaties kijken met veel belangstelling naar de ontwikkeling van OPEK. Zo is bijvoorbeeld het nieuwe beleidsplan van het Antwerpse Zuiderpershuis in grote mate op OPEK

geïnspireerd, en kwamen huizen als De Grote Post (Oostende), De Warande (Turnhout) en Matterhorn (Antwerpen) hier hun licht opsteken. OPEK is een rolmodel voor de sector.

Het nieuwe model dat STUK naar voren schuift, pikt daar ook op in. STUK wil qua dans niet per se alles zelf doen, maar haalt expertise van haar Leuvense partners in huis: FABULEUS, Mooss en Wisper leggen allemaal mee een stukje van de danspuzzel. Zodat je ook in STUK van 3 tot 103 terecht kan om alle facetten van de dans te exploreren. Komen kijken, maar ook zelf doen. Ontwikkelen, maar ook reflecteren. Ook hier wordt sectoroverschrijdend nagedacht en over de decreten heen samengewerkt. Deze nieuwe beleidskeuze van STUK werd vooraf afgetoetst en besproken met alle Leuvense kunstpartners. Dat dit overleg gebeurde met de

Misschien heeft het te maken met het feit dat jonge organisaties minder vastgeroest zitten in disciplines, dat de artistiek leiders en programmatoren hier generatiegenoten zijn en makkelijker over het muurtje kijken?

collega's is van groot belang voor het welslagen van het project, omdat deze vernieuwing de hele Leuvense culturele ruimte aanbelangt. Bovendien is dergelijk overleg ongezien in Vlaanderen. En krijgt het nu voorzichtig navolging in Gent.

De schaal van de stad Leuven (groot genoeg, maar niet te groot) met een jong en kritisch publiek én met een flexibele en overzichtelijke kunstensector maakt dat het klimaat hier erg vruchtbaar is voor samenwerkingen.

Misschien heeft het te maken met het feit dat jonge organisaties minder vastgeroest zitten in disciplines, dat de artistiek leiders en programmatoren hier generatiegenoten zijn en makkelijker over het muurtje kijken?

Het zit schijnbaar ingebakken in het DNA van de verschillende werkingen. Denk aan M-Idzomer, het kunstfestival georganiseerd door Het Depot, M en 30CC. Of aan Playground, het festival van STUK en M dat zich situeert tussen beeldende kunst en podiumkunsten. Het museum beschouwt samenwerking als een structureel onderdeel van haar werking. M heeft alles bij mekaar ruim 100 samenwerkingen met kunstorganisaties, de universiteit, scholen, verenigingen, bedrijven... De nomadische organisatie Stad & Architectuur is structurele partner van M en STUK.

Het belang van een organisatie kan gemeten worden aan de sterkte van de verbindingen met zijn partners. Het is dit weefsel dat we 'een netwerk' noemen. Het kan symbool staan voor hoe Leuvense organisaties zich positioneren.

Samenwerking vergroot draagkracht en draagvlak. De rol van cultuurcentrum 30CC valt hierin niet te onderschatten. Niet alleen is 30CC een erg dynamische organisatie geworden met frisse ideeën. Ook zij zoekt de samenwerking met de lokale spelers binnen het Kunstendecreet. Wanneer STUK en collega's de plannen rond dans zullen ontrollen, vormen 30CC

samen met OPEK, LUCA Drama en stadsgezelschappen Braakland/ZheBilding en fABULEUS een belangrijk ankerpunt voor theater in deze stad.

Ook in de sector van de klassieke muziek wordt nauw samengewerkt. Festival van Vlaanderen heeft geen eigen zaal, maar dat schijnbare nadeel wordt een voordeel: Transit past qua profiel naadloos in STUK en met Novecento kan het FVV bij meerdere collega's terecht. Ook samenwerkingen met Matrix, La Petite Bande, Huelgas Ensemble, Psallentes en het Huis voor de Polyfonie liggen voor de hand.

Organisaties beschouwen mekaar niet als concurrenten in Leuven, maar als partners. De positionering en de afstemming zijn dan ook groot. Samen geven deze partners de Culturele Ruimte van Leuven vorm. Door het voortdurende overleg, denken organisaties bijna vanzelfsprekend op stedelijke schaal. Wat is er nodig in Leuven? Waar zijn de gaten? Wie valt uit de boot? Wat zijn de kansen? De ambities? Wat kunnen we aan met deze stad?

Organisaties beschouwen mekaar niet als concurrenten in Leuven, maar als partners. De positionering en de afstemming zijn dan ook groot. Samen geven deze partners de Culturele Ruimte van Leuven vorm. Door het voortdurende overleg, denken organisaties bijna vanzelfsprekend op stedelijke schaal. Wat is er nodig in Leuven? Waar zijn de gaten? Wie valt uit de boot? Wat zijn de kansen? De ambities? Wat kunnen we aan met deze stad?

De gebouwde stad

Door al dit overleg is ook de laterale, instrumentele output groot. Er kwam een cultureel Uitmagazine, een gezamenlijke ticketingdienst, een project voor ateliers voor startende kunstenaars (Cas-co); er wordt nagedacht over duurzaamheid (Greentrack Leuven, Leuven KlimaatNeutraal, Leuvense Klimaatweek). Vooruit met de geit.

Het gesprek over de gebouwde omgeving en (de betekenis en condities voor) stedelijkheid is een maatschappelijk actueel topic: in Leuven krijgt het voeding door de werking van Stad & Architectuur, die het uit de engte van de architectuurdiscipline haalt door de kunsten erbij te betrekken: A city shaped, over duurzaamheid op Artefact 2013, of Kraak! in samenwerking met Artforum.

Dat de kunstensector, de stad en een projectontwikkelaar de handen in mekaar slaan om met Cas-co in Leuven een oplossing te vinden voor het nijpend tekort aan atelierruimte voor kunstenaars (probleem dat alle steden kennen), is zonder meer uniek te noemen. Het is cultureel ondernemerschap dat aantoonst hoe hier stadsbreed wordt gedacht. Een zelfde voorbeeld bij OPEK. En dan gaat het niet alleen over de herbestemming van oude, leegstaande industriële gebouwen als antwoord op de nood aan artistieke werkruimte, maar ook over welke sociale impact OPEK en Cas-co kunnen hebben op een nieuwe woonwijk.

Het plan om in Leuven een grote podiumkunstensite te ontwikkelen met een grote zaal (tot 1000 zitjes) is kenmerkend voor de dynamiek en ambitie die leven in deze snelgroeïende stad. Leuven heeft niet de intentie hier een nieuwe, geldverslindende organisatie neer te poten, maar wel om 30CC en zijn partners de vleugels te geven om op hun elan verder te gaan en zich duurzaam te ontwikkelen. Op zijn beurt zal deze podiumkunstensite een nieuwe dynamiek genereren en nieuwe (internationale) artiesten en publieken aantrekken.

It's the energy, stupid!

Alle functies en alle disciplines die het nieuwe Kunstendecreet hanteert, komen ruimschoots aan bod in Leuven, op hoog niveau. Maar zonder dat er te veel aan overlap is. Keuzevrijheid zeker, stijlverschillen ook. Maar geen opbod tussen de partners, geen overaanbod, geen lege zalen, geen weggegooid geld. Integendeel, er wordt efficiënt omgegaan met energie en middelen.

Keuzevrijheid zeker, stijlverschillen ook. Maar geen opbod tussen de partners, geen overaanbod, geen lege zalen, geen weggegooid geld. Integendeel, er wordt efficiënt omgegaan met energie en middelen.

De doorgedreven samenwerkingen kregen in 2010 hun beslag in een formeel netwerk: de professionele kunsten, de Stad Leuven en de universiteit sloten toen het Cultuurcharter Leuven af om het overleg te bestendigen in een Cultuurplatform. Daaruit volgde de oprichting van de vzw KUnST Leuven, dat tweejaarlijks stadsbrede, thematische projecten wil opzetten, waarbij de link tussen kunst en wetenschap nauwer wordt onderzocht.

Al belichten we hier vooral de lokale samenwerkingen, uiteraard hebben alle partners co-producties en anderssoortige allianties op landelijk en internationaal vlak.

De Leuvense kunstensector heeft de afgelopen jaren getoond meerwaarde te creëren en innovatief te zijn in haar manier van aanpak. De collectieve inzet om (sectoroverschrijdend) samen te werken, elkaar te stimuleren en te prikkelen, heeft geleid tot een verrijking van de Leuvense Culturele Ruimte. Leuven is op dit vlak een uniek laboratorium dat tot voorbeeld strekt in Vlaanderen.

De Leuvense kunstensector heeft de afgelopen jaren getoond meerwaarde te creëren en innovatief te zijn in haar manier van aanpak. De collectieve inzet om (sectoroverschrijdend) samen te werken, elkaar te stimuleren en te prikkelen, heeft geleid tot een verrijking van de Leuvense Culturele Ruimte. Leuven is op dit vlak een uniek laboratorium dat tot voorbeeld strekt in Vlaanderen.

TRAJECTVISIE VOOR PUBLIEK & KUNSTENAAR

4

Levenslang. Dat krijgen niet alleen de zwaarste misdadigers in Leuven-Centraal. In deze stad worden ook kunstenaars en hun publiek vanuit een trajectvisie benaderd. Lifelong learning is natuurlijk een concept dat uit de universitaire wereld komt. Maar quasi alle actoren in Leuven hebben het geïntegreerd in hun artistieke werking.

Portrait of an artist as a young man

Artiesten in Leuven houden. Dat was in vroeger dagen weleens een probleem. Waar jonge kunstenaars toen de stad ontvluchtten bij gebrek aan groeikansen, biedt Leuven nu voor alle disciplines uitdaging, vorming en perspectief. Er zijn instapmogelijkheden op alle leeftijden, er zijn kansen om zelf nieuwe initiatieven te ontwikkelen. Leuven slaagt erin zijn kunstenaars hier te houden en zelfs andere aan te trekken. Dat is uitzonderlijk voor een centrumstad van deze schaal.

De artistieke stadsvlucht vroeger heeft de Leuvense spelers het belang duidelijk gemaakt van omkadering, ontwikkeling en reflectie. Het is de humus voor elk kunstenaarschap.

Huizen als Het Depot, STUK en M begeleiden startende kunstenaars, omkaderen hen, presenteren hen voorzichtig een eerste keer aan het publiek. Tot ze sterk genoeg zijn om op eigen benen te staan. Dan kunnen ze uitvliegen en wereldwijd hoge toppen scheren. STUK heeft hierin uiteraard de langste traditie (Waar zette Vandekeybus zijn eerste pasjes? Waar kon Jamie Lidell in alle luwte groeien?); maar ook de *offspring* van Het Depot hoeft geen introductie meer: popartiesten als Milow en Selah Sue zingen de aardbol rond, jongere groepen als AKS maken binnenkort het mooie weer.

In M is de atelierwerking allicht het jongst, maar met de oprichting van Cas-co zal de output niet lang op zich laten wachten. De universiteit van haar kant, opent binnenkort in het voormalige Bacteriologisch Instituut een artistiek atelier ten behoeve van de studenten en docenten van LUCA School of Arts. Het atelier moet tegelijk een werkplaats zijn waar jonge artiesten in de luwte kunnen experimenteren én een presentatieplek, waar de creatie aan het publiek kan worden getoond.

De artistieke stadsvlucht vroeger heeft de Leuvense spelers het belang duidelijk gemaakt van omkadering, ontwikkeling en reflectie. Het is de humus voor elk kunstenaarschap. Leuven slaagt erin zijn kunstenaars hier te houden en zelfs andere aan te trekken. Dat is uitzonderlijk voor een centrumstad van deze schaal.

Basso continuo

In OPEK heeft een kunstenaar in de dop de potentie van kleinsaf door te groeien. Je kan er als kind terecht in de workshops en cursussen, om door te groeien tot deelnemer aan de jongerenproducties van FABULEUS, je kan je drama-opleiding aanvatten bij LUCA Drama, stage lopen bij BZB en tenslotte zelf als jonge maker aan de slag. Klinkt onwaarschijnlijk? Het is nochtans quasi het parcours dat jonge choreografen als Koen De Preter of Michiel Vandevelde of theatermakers als Jozef Wouters, Janne Desmet en Tom Struyf hebben doorgelopen. Hun werk wordt ondertussen ook gepresenteerd door 30CC, OPEK en STUK.

Dit soort doorstroommogelijkheden ontstaat ook in de nieuwe constellatie die STUK met zijn partners uittekent voor de dans.

Traditioneel is Leuven voor de klassieke muziek een grote aantrekkingspool. Met SLAC (het grootste stedelijk conservatorium (DKO) van het land), de kunsthumaniora van het Lemmensinstituut en de hogeschoolopleiding van LUCA Music (campus Lemmens) is er een vruchtbare bodem; met Matrix, de kunsteducatieve organisatie voor nieuwe muziek, met een afdeling Musicologie aan de universiteit, vermaarde ensembles als La Petite Bande, Huelgas en Psallentes, het Huis voor de Polyfonie én een dynamische afdeling van het Festival van Vlaanderen biedt Leuven voor jonge muzikanten een continuum om zich te ontwikkelen. La Petite Bande en Huelgas Ensemble gaan bovendien duurzame relaties aan met jonge zangers en muzikanten en zoeken steeds naar de beste jonge talenten uit de (internationale) historische uitvoeringspraktijk.

Organisaties als Braakland/ZheBilding, FABULEUS, Cas-co en Werktank zetten in op creatie. Bij BZB krijgen theatermakers en muzikanten de kans om gedurende een meerjarig parcours hun werk te ontwikkelen. De schrijftuur van theatermakers als Adriaan Van Aken, Sara Vertongen en muzikanten als Rudy Trouvé, Geert Waegeman, Gerrit Valckenaers kan hier groeien en rijpen.

Als grootste filmtalentenjacht van het land, dit jaar aan de 20e editie toe, is het Internationaal Kortfilmfestival (Fonk) een erg mooi voorbeeld van de rol die Leuven speelt als platform, als springplank voor jong talent. Een rol die zorgt voor een permanente instroom. Iedere Vlaamse filmregisseur met enige naam, of het nu Michael Roskam, Fien Troch, Patrice Toye, Felix Van Groeningen of Caroline Strubbe is: ze startten allemaal hun carrière in Leuven. En via Dalton Distribution, de enige kortfilm-distributeur in ons land en spin-off van Fonk worden ze opgevolgd en begeleid. Leuvense cineasten als Sahim Omar Kalifa en Cecilia Verheyden komen binnenkort met hun eerste langspeler uit. Sinds 2007 worden overigens de belangrijkste filmprijzen voor jong filmtalent, de *Wildcards* van het Vlaamse Audiovisueel Fonds, in Leuven uitgereikt.

Werktank sloeg de handen in mekaar met kunstenaarsduo Gijs Van Vaerenbergh en beeldend kunstenaar Ief Spincemaille om in Batiment A creatieve professionals werkruimte en een geschikte creatie-context te bieden. Het is een goede pendant voor Cas-co, waarover we het hoger al hadden.

De systemen zijn open, de organisaties staan open voor nieuwe voorstellen en ondersteunen gemakkelijk nieuwe initiatieven. Vaak wordt met jonge kunstenaars gewerkt aan contexten op maat, met een mentorship uit de bestaande huizen. Zo worden de jonge theatergroepen Max Last en Het Huwelijk bijgestaan, gecoacht, omkaderd in OPEK, door 30CC, BZB en fABULEUS.

Er is de afgelopen tien jaar in Leuven een klimaat ontstaan, waarin het voor (beginnende) kunstenaars goed is om te leven en werken. De stadskunstenaar is daar misschien een mooi uithangbord van: sinds een aantal jaar stelt Leuven een kunstenaar aan die tegelijk ambassadeur (naar buiten) én verbinder (naar binnen) is. Na fotograaf Marco Mertens en sopraan Noémie Schellens is nu Ief Spincemaille twee jaar lang officieel Stadskunstenaar van Leuven.

The audience is (not just) listening

Leuven beschouwt zijn publiek als kritische burgers. De bijzondere demografie van de stad (jong, internationaal, hoogopgeleid, we hebben het nu al genoeg gezegd) geeft ons een grote kritische massa.

Bovendien, of net daardoor, is er voor de kunstensector een stevige onderbouw: Leuven is in Vlaanderen spelverdeler in kunsteducatie.

Er is een stevige onderbouw voor de kunstensector: Leuven is in Vlaanderen spelverdeler in kunsteducatie.

Dat is niet zomaar een aanspraak. De belangrijkste Vlaamse kunsteducatieve organisaties werken vanuit Leuven.

Matrix passeerde al de revue en werkt binnen het Kunstendecreet. Maar landelijk erkende organisaties als Wisper en Vormingplus (sociaal-cultureel volwassenenwerk), en Mooss, Artforum, Magda, Vitamine C, Bazart en Koning Kevin (landelijk jeugdwerk) hebben zowat de grootste penetratiegraad in Vlaanderen.

Hun expertise halen ze uit en ontwikkelen ze in Leuven. Innovatie en experiment gebeurt hier. De samenwerkingen die ze smeden met hun Leuvense partners, is een absolute meerwaarde voor Leuven en het Leuvense publiek. Leuven vormt het labo en draagt de geslaagde experimenten uit over de rest van het land.

Hun expertise halen ze uit en ontwikkelen ze in Leuven. Innovatie en experiment gebeurt hier. De samenwerkingen die ze smeden met hun Leuvense partners, is een absolute meerwaarde voor Leuven en het Leuvense publiek. Leuven vormt het labo en draagt de geslaagde experimenten uit over de rest van het land.

Samen met de academische opleidingen (we somden ze al eens op onder de titel Kunst, Wetenschap en Innovatie), de afdelingen van LUCA School of Arts, de drie kunsthumaniora's en SLAC, het Leuvense DKO vormen deze kunsteducatieve organisaties een bijzonder vruchtbare grond voor de actieve kunstbeleving. Met het OPEK-model als aanjager worden in Leuven voortdurend innovatieve kruisverbindingen gelegd tussen kunstenaar, kunst en publiek: je hoeft als toehoorder niet alleen passief te luisteren, je kan ook zelf aan de slag, je verdiepen, je verliezen.

De kunstjeugdbeweging Bazart, in OPEK ontstaan onder impuls van Mooss is er misschien het mooiste voorbeeld van: net als bij de scouts of chiro hebben kinderen wekelijkse *vergaderingen*, gaan ze op kamp, spelen en leren ze, maar telkens volledig in een artistieke context. De opstart in Leuven barstte meteen uit zijn voegen, en inmiddels heeft Bazart afdelingen in Antwerpen, Brussel, Brugge en Turnhout.

5

KUNSTEN & ERFGOED, VERLEDEN & TOEKOMST

Niets zo vervelend als een waarheid die je achtervolgt. In het geval van Leuven heeft de stad er zelf om gevraagd. Ongeveer 15 jaar geleden bedacht iemand (niemand weet wie) de slogan *Leuven. Eeuwenoud, springlevend*. Omdat het een goeie slogan is, en omdat hij waar is, geraken we er nooit meer vanaf. Hoe vervelend we hem intussen ook vinden, hoe uitgewoond die drie woorden ook zijn. Ze blijven de waarheid.

Leuven is een duizendjarige stad, die zich elk jaar – middels 50.000 studenten – nieuw leven inzuigt. Het herbergt de oudste universiteit van de lage landen, die uitblinkt in high-tech innovatie. En het huisvest een dynamische kunstensector die inspiratie zoekt in het verleden om nieuwe en vernieuwende projecten uit te werken. Wie weet palmen de hedendaagse kunsten het oude, gotische stadhuis wel in?

Het vooruit- en terugkijken is typisch voor deze stad: reflectie en ontwikkeling zit hier in de genen.

Cross-overs

KUnST Leuven zoekt elke twee jaar een historisch thema dat kunstenaars vandaag uitdaagt. Het Festival van Vlaanderen slaat met zijn twee programmareeksen Novecento en Transit ook de brug tussen oud en nieuw. Museum M maakt de gracieuze grand écart tussen erfgoed en hedendaagse kunst.

Die combinatie van verleden en heden is typerend voor Leuven én voor de werking van M. Het museum presenteert een unieke mix van zowel oude als hedendaagse kunst. Naast topwerken van Dirk Bouts, Rogier Van der Weyden, maar ook Constantin Meunier en Georges Minne krijgt een veelvoud van disciplines, gaande van schilder- en beeldhouwkunst over fotografie, video en film tot design en architectuur, via tijdelijke opstellingen een plaats in het museum. Het indrukwekkende, strakke museumgebouw zelf, naar een ontwerp van Belgisch toparchitect Stéphane Beel, integreert bestaande historische panden en hedendaagse architectuur, gebouwd rondom een statige oude eik in een rustige binnentuin.

Het past in de visie van M, vanuit een sterk geloof in cross-overs, die de kunstpraktijk interessanter en meerlagig maken. Het publiek krijgt er zo een boeiende, horizontale kunstbeleving door.

Het past in de visie van M, vanuit een sterk geloof in cross-overs, die de kunstpraktijk interessanter en meerlagig maken. Het publiek krijgt er zo een boeiende, horizontale kunstbeleving door.

Een van de grote uitdagingen die ook het Huis van de Polyfonie/Alamire Foundation zich stelt is precies het verbinden van een historisch bewustzijn met de stad en haar bewoners hier en nu. Het Huis van de Polyfonie is een trefpunt waar mensen uit het onderzoeksveld en mensen uit de muziekpraktijk elkaar ontmoeten. Vlaanderen is immers bijzonder rijk aan professionele uitvoerders die op een erg hoog niveau werken rond polyfonie. Het Huis van de Polyfonie is dan ook een uitgelezen plek om hen samen te presenteren, voor een geïnteresseerd, geïnformeerd en breeddenkend publiek. Maar ook collega's uit de architectuur, middeleeuwse kunst, de museale context, de dans, enz. kunnen hen vervoegen.

Op weinig plekken ter wereld bestaat er een dergelijke structurele onderbouw voor de verweving van de muziekwetenschap met de muzikale praxis.

Ook La Petite Bande zet rigoureuus de recente verworvenheden van het wetenschappelijk onderzoek rond barok- en klassieke muziek om in muzikale praktijk, zoals bijvoorbeeld de re-introductie van de schoudercello.

Paul Van Nevels doorgedreven zoektocht naar (onterecht) vergeten meesterwerken uit de polyfonie, met het daarbij horende experiment rond de juiste uitvoeringsvoorwaarden met het Huelgas Ensemble, is ondertussen legendarisch.

Op weinig plekken ter wereld bestaat er een dergelijke structurele onderbouw voor de verweving van de muziekwetenschap met de muzikale praxis.

Kunststeden

Bovendien is Leuven een van de vijf Vlaamse Kunststeden. Door hun structurele samenwerking kunnen deze vijf (Antwerpen, Brugge, Gent, Mechelen en Leuven) zich makkelijker promoten in binnen- en buitenland. De Leuvense organisatie Stad & Architectuur (S&A) is overigens de initiator van het eerste netwerk op vlak van erfgoedbeleid tussen deze vijf Vlaamse erfgoedsteden.

Leuven staat bekend als een stad met een buitengewoon stimulerend klimaat voor architectuur.

Erfgoed en hedendaagse architectuur gaan in Leuven op een bijzondere wijze samen. Naast de prachtige historische gebouwen, beschikt Leuven namelijk over een bijkomende troef: met een reflectieve organisatie als Stad & Architectuur, met de opleidingen architectuur/bouwkunde enerzijds en kunstgeschiedenis en archeologie anderzijds, is hier een ideale voedingsbodem om na te denken over de plaats van architectuur en de inrichting van de openbare ruimte.

Waar erfgoed en architectuur vanuit de universitaire wereld en in de praktijkbeoefening twee totaal van elkaar gescheiden disciplines zijn, maakt Stad & Architectuur precies die cross-over. Zo is de organisatie

de afgelopen vijftien jaar adviserend opgetreden bij grote stadsvernieuwingsprojecten in Leuven, zoals de stationsite, de Philipssite en de museumsite en droeg ze bij tot de visievorming rond hedendaagse architectuur. Het maakt dat Leuven bekend staat als een stad met een buitengewoon stimulerend klimaat voor architectuur. De stad is dan ook de enige stad in de Benelux die sinds 2001 op regelmatige basis de prestigieuze internationale 'Mies van der Rohe Award' kan presenteren.

3

CONCLUSIE AMBITIES & UITDAGINGEN

Honderdduizend Leuvenaars, vijftigduizend studenten. Een inwonertal dat sinds 2002 jaarlijks met gemiddeld 750 mensen stijgt. 154 nationaliteiten en 26.000 anderstaligen, maar ook 15% armoede. Deze cijfers geven aan dat Leuven een boeiende stad is. Een stad in beweging.

In de voorgaande pagina's hebben we geprobeerd om de uniciteit van de Leuvense kunstensector te schetsen. De unieke demografie (jong, hoogopgeleid, internationaal), de nabijheid van Brussel-Hoofdstad, de dynamiek van een jonge kunstensector, de inhoudelijke impact van een topuniversiteit en de hanteerbare schaal van zowel stad als sector vormen de belangrijkste factoren.

De Leuvense kunsten beschikken daarnaast over vijf belangrijke troeven:

De komende vijf jaren willen de Leuvense organisaties en hun partners verder inzetten op deze sterktes en tegelijk de zwaktes wegwerken.

de cross-over tussen kunst en wetenschap, het internationale karakter van het stedelijk weefsel, verregaande samenwerking in een bevattelijke kunstensector, een trajectvisie op het kunstenaarschap en op het publiek en de cross-over tussen kunsten en erfgoed, tussen oud en nieuw, klassiek en modern, creatie en repertoire.

Op elk van deze domeinen zit nog groeimarge. De komende vijf jaren willen de Leuvense organisaties en hun partners verder inzetten op deze sterktes en tegelijk de zwaktes wegwerken. Het prikkelende domein tussen kunst en wetenschap moet diepgaander worden verkend. De internationale ontwikkeling van de organisaties kan een

versnelling hoger schakelen. De ondersteuning van kunstenaars verdient een nog meer doorgedreven aanpak, waarbij onderzoek en ontwikkeling centraal staan. Samenwerkingen over sectoren en decreten heen kunnen meerwaarde opleveren, zowel voor de kunstenaar als voor het publiek.

Ook op het vlak van participatie en interculturalisering is in Leuven – zoals in alle steden – nog werk aan de winkel. Maar ook hier lijkt samenwerking over sectoren heen de enige weg: met het onderwijs, met jeugdwerk, met middenveldorganisaties, met straathoekwerk, met integratiediensten, met verenigingen.

Het Leuvense Model van samenwerking is in de Vlaamse kunstensector nu al een begrip, waar met grote interesse naar gekeken wordt. Het Leuvense Model beschouwt organisaties niet als concurrenten maar als partners, kijkt internationaal en ontwikkelt een integrerende visie op het kunstenaarschap en het publiek. Het brengt kunsten en wetenschap bij mekaar. De beoordelingscriteria van het nieuwe Kunstendecreet lijken deze stad op het lijf geschreven: positionering & samenwerking, landelijke en/of internationale betekenis, kennisopbouw & kennisdeling, maatschappelijke & culturele diversiteit, ondersteuning van kunstenaars. Het hele verhaal klopt.

Het Leuvense Model beschouwt organisaties niet als concurrenten maar als partners, kijkt internationaal en ontwikkelt een integrerende visie op het kunstenaarschap en het publiek. Het brengt kunsten en wetenschap bij mekaar. En reikt inspiratie aan voor andere steden in Vlaanderen.

De dynamiek die de laatste tien jaar in deze stad op het vlak van de kunsten is ontstaan, en de constante aangroei van een kritische massa publiek maken van Leuven een van de meest beloftevolle regio's. Presentatie, Productie, Participatie, Ontwikkeling en Reflectie: elk van de vijf functies die het nieuwe Kunstendecreet voorziet worden op hoog niveau ingevuld in de universiteitsstad. Ook de vier disciplines (Podiumkunsten, Muziek, Beeldende Kunst en Architectuur) zijn sterk vertegenwoordigd.

De kunstensector in Leuven is jong en nog in volle ontwikkeling. Ze is bovenperformant, maar kampt met een historische subsidieachterstand. Gemiddeld krijgen Leuvense organisaties 100.000 euro minder subsidies dan elders in Vlaanderen. Dat fnuikt de dynamiek en riskeert de beloftevolle werkingen in de kiem te smoren. De Vlaamse Minister van Cultuur kan hier een belangrijke kentering teweeg brengen.

Het Leuvense Model reikt inspiratie aan voor andere steden in Vlaanderen. Deze stad is klaar om met zijn kunstenuorganisaties, en gesteund door de oudste universiteit van de Lage Landen, een culturele hoofdrol in Vlaanderen en Europa te gaan spelen en zich te meten met steden als Salamanca, Linz, Weimar, Pécs of Wuppertal.

Klankbordgroep

Prof. Dr. Katlijn Malfiet (vicerector Cultuur KU Leuven),
Prof. Dr. Bart Van Looy (innovatie), Prof. Dr. Geert Bouckaert (bestuurskunde),
Ivo Janssens, Kurt D'Haeseleer, Ief Spincemaille, Pieter Goiris, Koen Kwanten,
Tim Beernaert, Piet Jaspert, Stefaan Vandelacluze, Jan Boelen, Hilde Plas,
Michel Uytterhoeven, Frederik Beernaert, Joris Janssens, Jo Rombouts,
Lotte Martens, Jo Stulens, Pia Brys, Sanne Clerinx.

Flankerende Spelers

30CC, cultuurcentrum Leuven

Bibliotheek Tweebronnen

OPEK, Openbaar Entrepot voor de Kunsten

Cas-co, contemporary art spaces collective

Alamire Foundation

Vleugel F jeugdcentrum

LUCA Music

LUCA Drama

Wisper, kunsteducatie voor volwassenen

Mooss, kunsteducatie voor kinderen en jongeren

Artforum, kunsteducatie voor kinderen en jongeren

Bazart, kunstjeugdbeweging

Vitamine C, internationaal netwerk voor kunsteducatie

Magda, expertise netwerk voor cultuureducatie

Koning Kevin, kunsteducatie voor kinderen en jongeren

VormingPlus, educatie voor volwassenen

Cultuurkoepel Leuven

Cultuurplatform Leuven

SLAC (DKO), stedelijk conservatorium en academie

Kunsthumaniora De Wijnpers (beeldende kunst)

Kunsthumaniora Lemmensinstituut (muziek & drama)

Danshumaniora Redingenhof (dans)

Cirkus in Beweging

Afrika Filmfestival

't Muziek Frascati

Centrum voor Religieuze Kunst

Batiment A

De Hoorn

Dalton Distribution

Urban Woorden

MijnLeuven

Leren Ondernemen, sociale economie

Wonen & Werken, sociale economie

SPIT, sociale economie

Leuven Jazz (festival)

Jazz- & bluescafé **De Blauwe Kater**

Jazz- & bluescafé **At the Bebop**

Café **Libertad**

Café **Entrepot**

ACCO

Uitgeverij Van Halewijk

Uitgeverij Peeters

Uitgeverij P

Davidfonds

KADOK

Histaruz

Boekarest

Plato

De Filoloog

De Dry Coppen

Gobelijn

Het Besloten Land

Sax World Music

Jeugd & Muziek Vlaams-Brabant

LOKO Cultuur

- G I N G